

Yttrande över rapport Underlag om lokal och regional klimatomställning inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen (M2022/01830)

Ks/2022:415 009

Sammanfattning

Jönköpings kommun har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Länsstyrelsen i Uppsalas rapport *Underlag om lokal och regional klimatomställning – underlag inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen (M2022/01830)*. Rapporten beskriver tio förslag som bedöms öka genomförandekraften lokalt och regionalt för åtgärder som leder till minskad klimatpåverkan. Fokus för förslagen ligger på territoriella utsläpp och där rådighet finns lokalt och regionalt, främst för kommuner och regioner.

Beslutsunderlag

Rapport *Underlag om lokal och regional klimatomställning – underlag inför den kommande klimatpolitiska handlingsplanen (M2022/01830)*.
Stadskontorets tjänsteskrivelse 2022-11-17.

Förslag till Kommunstyrelsen

Stadskontorets förslag till beslut:

- Stadskontorets tjänsteskrivelse utgör underlag till kommunens yttrande över rapporten *Underlag om lokal och regional klimatomställning – underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023*.

Ärende

Länsstyrelsen i Uppsala har på uppdrag av regeringen i mars 2021 tagit fram en rapport med tio förslag om lokal och regional klimatomställning fram till 2030. Uppdraget har inneburit att Länsstyrelsen med stöd från Naturvårdsverket och Energimyndigheten tagit fram analyser och förslag till styrmedel och andra åtgärder som bidrar till en lokal och regional klimatomställning i hela landet. Regeringen har också gett två andra parallella uppdrag till Trafikanalys om transporterens klimatomställning samt ett till Tillväxtanalys om näringslivets klimatomställning.

I rapporten dras slutsatsen att klimatområdet präglas av kortsiktig projektfinansiering vilket försvårar ett konsekvent och långsiktigt arbete. Vidare visar länsstyrelsens analys att vissa kommuner inte anser att klimatfrågan ingår i kommunens kärnverksamhet. Som ett resultat av det

nedprioriteras klimatåtgärder och investeringar om det krockar med vård, skola och omsorg.

Genomgående syftar förslagen till att mobilisera handlingskraft i de tomrum som identifierats mellan olika organisationer, processer och omställningsdirektiv och därmed ge ett mer effektivt och samordnat informationsflöde och lärande mellan olika styrnivåer och pågående processer och initiativ.

Även förslag som ges i de parallella uppdragen om transporter och näringslivets klimatomställning har en avgörande roll i den lokala och regionala klimatomställningen. Exempelvis kan reduktionsplikten bidra till att lokala och regionala transportutsläpp minskar kraftigt, och näringslivets möjligheter att leverera varor och tjänster med låg klimatpåverkan bidrar direkt till att minska klimatpåverkan från offentlig upphandling.

Förslag 1: *Nationell samordnare för Färdplan för kommuners och regioners klimatomställning.*

Regeringen föreslås tillsätta en *nationell samordnare* med uppdrag som förändringsledare för att öka takten och underlätta för kommuner och regioners klimatomställning. Samordnaren bör förstärkas med ett tillhörande kansli med budget att genomföra, processleda, kommunicera och följa upp arbetet. Samordnaren ska utveckla, leda och följa upp arbetet med en *Färdplan för kommuner och regioners klimatomställning*.

Förslag 2: *Myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning.*

Förslaget *Myndighetslyft för klimatet* består av fyra delar:

1. Genom tydligare uppdrag och förstärkta medel till relevanta myndigheter för att utveckla intern och extern *myndighetssamverkan*.
2. Utvecklad *kunskapsarena* för klimatneutrala och hållbara samhällen genom vidareutveckling av den befintliga webbplatsen Hållbarstad.se.
3. Etablerande av en *rådgivningscentral* för försöksverksamhet för kommunala och regionala aktörer.
4. Utökade uppdrag föreslås även till statistikmyndigheter för *utveckling av klimatstatistik* och uppföljning på lokal och regional nivå.

Förslag 3: *Klimatomställningsfunktion på strategisk nivå hos kommuner.*

Avser flerårigt stöd för att möjliggöra etablering av en klimatomställningsfunktion i samtliga kommuner. Stödet ska bidra till att öka förmågan hos kommuner att ta ett helhetsperspektiv i klimatomställningsarbetet och verka för en effektiv samverkan mellan förvaltningar och andra aktörer.

Förslag 4: *Standardiserad redovisning av klimatåtgärder.*

Statligt uppdrag och medel för framtagande av en standardiserad redovisning av klimatåtgärder och klimatpåverkan för kommuner och regioner. Redovisningen kompletterar och nyanserar de klimatdata och indikatorer som finns till exempel i Kolada.

Förslag 5: *Förstärkt uppdrag till länsstyrelsen för att leda och koordinera energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå.*

Förstärkningen kan användas till kunskapsspridning, metodutveckling, processtöd och annan koordinering och samordning inklusive medfinansiering som krävs för att få till ett effektivt genomförande av åtgärder som bidrar till minskad klimatpåverkan.

Förslag 6: Regional upphandlingssamordning.

Utökad stöd till framför allt kommuner genom fleråriga statliga stöd för regionala funktioner för upphandlingssamordning.

Förslag 7: Regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion

Medel föreslås kunna sökas av respektive region och omfatta både medel för en samordningsfunktion och medel för åtgärder. Genom åtgärder som minskar bilberoendet, gynnar gång-, cykel-, och kollektivtrafik samt tar vara på digitaliseringens möjligheter finns möjligheter att snabbt minska transportutsläppen utan att tumma på samhällets funktioner eller invånarnas möjligheter att möta sina tillgänglighets- och transportbehov.

Förslag 8: Ökade klimatkrav i offentlig upphandling.

Upphandlingsriktlinjerna för kommuner och regioner bör även inkludera tydliga rekommendationer för när livscykelkostnadsberäkningar ska tas fram vid upphandling och förtydligas med exempel där denna typ av underlag ger långsiktig kostnadseffektivitet. Förslaget består av 2 delar:

1. ta fram och upprätthålla *vägledningar för utformning av kommuners och regioners upphandlingsriktlinjer*.
2. utreda lämpligt framtagande av *fördjupade vägledningar, främst för kommuner och regioner inom områden av extra betydelse för minskad klimatpåverkan* (t.ex. fordon/drivmedel/transporttjänster, bygg- och anläggningsuppdrag, vård och omsorg, måltider/livsmedel, förbrukningsvaror/plast och maskiner/utrustning inklusive IT-utrustning).

Förslag 9: Ökad lokal implementeringsförmåga för kolinbindning via återvätning.

Stöd för en kompetenssatsning för ökad kolinbindning genom återvätning av tidigare utdikad organogen skogsmark. Finansieras av Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Jordbruksverket och länsstyrelserna. Förslaget omfattar även att befintliga våtmarkssatsningar förlängs till 2030 för att garantera långsiktighet.

Förslag 10: Utred tillstånds- respektive anmälningsplikt för stora energi- och eleffektanvändare.

Införande av tillstånds- respektive anmälningsplikt enligt miljöbalken och miljöprövningsförordningen (2013:251) för stora energi- och eleffektanvändande verksamheter bör utredas i fråga om lämplig utformning och med förtydligande av konsekvenser vid olika utformning av införande. Stora energi- och effektanvändare som inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga idag via sin verksamhet, som till exempel datacenter och laddinfrastrukturer, bör betraktas som miljöfarlig verksamhet på grund av energiresursanvändningen.

Stadskontorets övervägande

Stadskontoret välkomnar en ökad samverkan mellan, lokal, regional och nationell nivå i klimatfrågan. Kommuner kan inte med sin begränsade rådighet styra över alla klimatutsläpp i samhället. Samtidigt finns det en risk att det kan bli rörigt med för många aktörer som får olika uppdrag. Där är stadskontoret särskilt tveksam till nyttan med förslag 5 om förstärkt uppdrag till länsstyrelsen och förslag 6 om regional upphandlingssamordnare. Det är bättre att stöd till kommunerna också förmedlas direkt till kommunerna i stället för att det landar på regional nivå.

Stadskontoret anser ändå att flera av förslagen i utredningen kommer att leda till att klimatarbetets lägstanivå för landets kommuner höjs. Där är särskilt förslag 3 om att införa stöd för att finansiera en klimatomställningsfunktion en bra satsning som ger mer resurser till kommuner. Även förslag 8 om ökade klimatkrav vid offentlig upphandling är en positiv satsning då det är från inköp av varor och tjänster den största klimatpåverkan kommer från offentlig verksamhet.

Stadskontoret instämmer också i förslag 4: *standardiserad redovisning av klimatåtgärder*, och lyfter fram följande brister med dagens klimatstatistik:

- Eftersläpningen på två år för lokal statistik innebär att den hinner bli inaktuell när den släpps.
- Avsaknaden av konsumtionsperspektivet och de indirekta utsläppen behöver åtgärdas.
- En standard för hur klimatpåverkan från elen ska beräknas. Här råder olika systemperspektiv att ta hänsyn till.

Johan Fritz
Stadsdirektör

Andreas Zeidlitz
Analys- och hållbarhetschef